

Slovenský športový pony a jeho 20-ročná existencia

Ing. Marko Halo, PhD.

Slovenská poľnohospodárska univerzita, Nitra

Z pohľadu historikov je obdobie 20 rokov veľmi krátke. Z pohľadu chovateľov a šľachtiteľov koní je však 20-ročné obdobie obdobiem, ktoré okrem radosti a úspechov skrýva veľké množstvo ťažkej, náročnej a strastiplnej práce či už pri voľbe nového plemenníka, v selekcii kobýl, v získavaní finančných prostriedkov pre chov a hlavne udržanie a dopĺňanie odborného personálu. Takúto strastiplnú cestu v tomto roku oslavuje aj tím ľudí, ktorý sa zaoberá tvorbou slovenského športového pony.

Šľachtiteľský postup tvorby malého športového koňa bol začatý v roku 1977, kedy prof. Ing. Dušan Medvecký, DrSc., predložil metódu "Vyšľachtenie malého športového koňa". Od tohto roku začali prípravné práce a samotná realizácia bola zastrešovaná a riadená výskumnými úlohami **R-329-024-01-05** "Rozvoj metód šľachtienia a zlepšovania genofondu populácie koní", túto celoštátnu výskumnú úlohu koordinovala Výskumná stanica chovu koní Slatiňany. Následne na ňu nadväzoval **grant A6/08** v rokoch 1991-1993 "Vyšľachtenie malého športového pony", gestom oboch výskumných úloh bol prof. Ing. Dušan Medvecký, DrSc. V rokoch 1994-1996 bol šľachtiteľský postup riešený cez **grant 46/04**, v rokoch 1996-1998 **grant 62/12** a v rokoch 1998-2000 **grant 36/06**, gestom bol Ing. Marko Halo, PhD.

V prvej etape bola realizácia šľachtiteľského programu vykonávaná na podklade medziplemenného kríženia kobýl u nás chovaných ušľachtilých teplokrvných plemien koní, a to plemena arabského, slovenského teplokrvníka, anglického polokrvníka, trakénskych a huculských kobýl so žrebcami plemena veľšský pony sekcie "B". Cieľom tejto etapy bolo vytvoriť malého športového koňa určeného na jazdeckú prípravu detí a mládeže, pre turistické, rekreačné jazdenie a na vykonávanie ľahších ťažných prác. Pokusné práce na vyšľachtení malého športového koňa sa začali reali-

zovať výberom a nákupom u nás existujúceho biologického materiálu, ktorý sa uskutočnil v rokoch 1979 a 1980.

Finálny produkt mal predstavovať mnohostranne úžitkového koňa - prevažne jazdeckého typu, s výškou kohútika 140 cm palicovej miery, s hmotnosťou 350 kg, s pokojným až živým temperamentom, dobrou povahou a životnosťou.

Do základného matečného stáda bolo celkom nakúpených 26 kobýl. Plemenná skladba bola reprezentovaná 11 arabskými kobylami, 4 trakénskymi kobylami, 1 huculskou kobylou, 1 kobylou plemena nónius a 9-timi kobylami slovenského

teplokrvníka.

Na pripúšťanie týchto kobýl sa používal žrebec **Branco** plemena veľšský pony sekcie "B", importovaný zo SRN, po otcovi Brokát, z matky Gisi po Greenacres Autumn Leaf. Tento žrebec zanechal v chove 47 potomkov, z toho 23 kobýl a 24 žrebcov. Jeho potomstvo sa vyznačovalo ušľachtilosťou, bolo v požadovanom ťažno-jazdeckom type, s kohútikovou výškou palicovou 141,50 cm, s obvodom hrudníka 174,50 cm, s obvodom záprstia 17,95 cm a hmotnosťou 347,61 kg. Tieto jedince svojím typom, exteriérom a výkonnosťou zodpovedali chovnému cieľu, čo je samozrejme z hľadiska štiepenia vlôh pri prvej generácii.

V roku 1985 bol do chovu zaradený žrebec **Shalom 775** plemena veľšský pony sekcie "B", taktiež importovaný zo SRN, po otcovi Sir Pr. H. 571, z matky Downland Fleur 431 po Downland Dauphin. Tento žrebec pripúšťal vybrané ko-

byly F1 generácie. Žrebec predstavuje vyšší variant svojej kategórie, je mimoriadne ušľachtilý, má suchý fundament, priestrannú mechaniku pohybu a živý temperament. V roku 1983 sa stal na šampionáte veľšských pony v Nemecku víťazom svojej triedy. Vzniknuté potomstvo z tohto kríženia bolo jemnejšej konštitúcie, s prevahou jazdeckého typu. Nedostatkom bola nižšia výška kohútika, v priemere 135,44 cm.

Z dôvodu, že kone F₁₁ generácie nedosahovali v cieľi vytyčené výškové parametre a zároveň požiadavkou chovateľskej verejnosti bolo mať koňa vysokého na hornej hranici kategórie koní pony, t.j. 148

cm palicovej miery, pristúpilo sa ku kríženiu kobýl F₁ generácie so žrebcom plemena anglický polokrvník. Použitý bol žrebec **Luskáčik**, po otcovi A 1/1 Scottish Rifle, z matky Lužica po Lotčík, sfarbením hnedák. Žrebec bol ušľachtilý, jemnej stavby tela. Tento žrebec výborne naviazal na genofond slovenských športových pony. Hoci pôsobil v chove iba jednu pripúšťaciu sezónu, z ktorej zanechal 6 potomkov, jeho uplatnenie v chove je vynikajúce. V plemenitbe má zaradené 2 kobylky a 2 žrebcov. Potomstvo po tomto žrebcovi je požadovaného jazdeckého typu, veľmi vyrovnané, s priemernou kohútikovou výškou 145,25 cm, s obvodom hrudníka 173,69 cm, s obvodom záprstia 17,54 cm a s hmotnosťou 342,55 kg. Pri skúškach výkonnosti jeho potomstvo dosahovalo výborné výsledky. Charakter a vynikajúca výkonnosť sa pri týchto koňoch prejavila počas športovej testácie, keď žrebce Inor a Iber dosahovali

výborné výkony a zároveň pôsobili v chove ako pepinieri.

S cieľom upevnenia niektorých vlastností po žrebcovi Branco a Shalom 775 boli do chovu zaradené žrebce **Fain** a **Dukát**.

Žrebec **Fain**, po otcovi Shalom 775, z matky Karneol 70 po Karneol, je ušľachtilý, s prevahou jazdeckého typu, vyznačujúci sa veľmi priestrannou mechanikou pohybu a veľmi dobrým charakterom. Pri skúškach výkonnosti bol ako jediný z doterajších slovenských športových pony hodnotený výslednou triedou SE. Tento žrebec je prototypom požadovaného typu malého koňa. Jeho prednosti boli ocenené aj na medzinárodnej výstave Agrokomplex 1999, kde získal titul "Šampión" výstavy a v tom istom roku aj II. miesto na Prvej slovenskej výstave koní všetkých plemien. V plemenitbe je zaradený od roku 1990. Za toto obdobie dal 22 kobýl a 16 žrebcov. Je to dominantný žrebec, čo výrazne prenáša na potomstvo. Jeho potomstvo je ušľachtilé, vyrovnané, s veľmi dobrou mechanikou pohybu a výbornými skokovými schopnosťami.

Druhým žrebcom z koní F₁ generácie, zaradených do plemenitby, je žrebec **Dukát**, po otcovi Branco, z matky Karneol 70 po Karneol, sfarbením tmavý ryšiak. Tento plemenník bol pri skúškach výkonnosti ohodnotený výslednou triedou E. Je typickým predstaviteľom svojho otca, je ušľachtilý, s dobrou mechanikou pohybu a výbornými skokovými schopnosťami. Jeho pravý brat Eben bol jedným z najúspešnejších športových pony v rámci športovej testácie a jeho pravá sestra je plemenná kobyla, ktorá za obdobie 12 rokov pôsobenia v chove dala 9 potomkov. V chove dal 21 kobýl a 14 žrebcov. V súčasnosti je jeden jeho syn v príprave na skúšky výkonnosti. Celkovo môžeme tohto žrebca charakterizovať ako výborného producenta športových pony pre výcvik detí.

Na základe výborných výsledkov potomstva po žrebcovi Luskáčik boli v roku 1994 zaradení do chovu jeho synovia: žrebec **Inor** z matky Aida (po Branco, z Watani 16) a žrebec **Iber** z matky Búrka

pokračovanie na 40. strane

Slovenský športový pony...

dokončenie z 38. strany

(po Branco, z Rybana po Shagya).

Hlavným plemenníkom z tejto dvojice polobratov bol žrebec Inor, ktorý za 4 roky pôsobenia v chove zanechal po sebe 13 kobýl a 17 žrebcov. Tento žrebec vynikal elegantnou stavbou tela, ušľachtilosťou, suchým a pevným fundamentom, výborným charakterom a výkonnosťou. Tieto svoje vlastnosti dominantne prenášal na potomstvo, čoho dôkazom je, že od pripúšťacieho obdobia v roku 2000 pôsobia v chove dvaja jeho synovia: Nestor a Nektár.

Žrebec **Iber** bol využívaný hlavne na športovú testáciu a v roku 1998 bol odpredaný do zahraničia, kde v súčasnosti pôsobí ako pepiniér. Žrebec vynikal veľkou eleganciou, úžasným charakterom a vynikajúcou športovou výkonnosťou. Jeho tri dcéry sú v súčasnosti zaradené do prípravy na skúšky výkonnosti.

V roku 1997 bol do chovu slovenského športového pony zaradený z Nemecka zakúpený nemecký jazdecký pony **Navaro**, po otcovi Navarino z matky Mischa po Ury. Top Secret. K tomuto variantu sme pristúpili z dôvodu rozšírenia krvnej základne a zároveň z dôvodu, že nemecký jazdecký pony vznikol taktiež medzi plemennými kríženiami arabských a anglických teplokrvných koní s veľským pony. Žrebec Navaro má ušľachtilý exteriér, dobrý charakter a veľmi dobrú vlastnú výkonnosť. Jeho pôvod v Nemecku patrí medzi najvyhľadávanejšie. Jeho matka Mischa, import z Anglicka, má 4 synov, ktorí pôsobia v chove nemeckého jazdeckého pony ako pepiniéri. Prvé potomstvo po žrebcovi Navaro sa narodilo v roku 1998.

Koncom roku 1998 uhynul žrebec Inor a bolo potrebné do experimentálneho chovu slovenského športového pony zaradiť ďalšieho žrebca. Na základe výborného potomstva po žrebcoch Luskáčik (po Scottish Rifle) a Inor (po Luskáčik) a pre zachovanie ich línie bol v roku 1999 do chovu zaradený anglický plnokrvník **Nikola**, po otcovi Scottish Rifle, z matky Ninsorea po Median. Tento žrebec s vynikajúcou dostihovou kariérou (víťaz St. Leger) bol zaradený v plnokrvnom chove do NTB registra a z tohto dôvodu sa využíval hlavne v polokrv-

nom chove, kde zanechal veľa výborného potomstva. Jeho potomstvo, a tým aj jeho naviazanie na slovenského športového pony ešte nemôžeme hodnotiť, pretože až v tomto roku sa narodilo jeho prvé potomstvo z uvedeného kríženia. Predpokladáme, že ako jeho polobrat Luskáčik, tak aj on naviaže na tento chov veľmi dobre.

Od roku 2000 pôsobia v chove slovenského športového pony dvaja synovia žrebca Inor, a to **Nestor** z Havany (po Shalom 775, z Tobrok 33 po Tobrok) a **Nektár** z Haleny (po Shalom 775, z Azalka po Tobrok). Žrebce sú typickými predstaviteľmi línie Scottish Rifle, sú požadovaného moderného jazdeckého typu, ušľachtilé, s veľmi dobrou mechanikou pohybu a výbornými skokovými schopnosťami. Zároveň sa v tomto roku podrobujú športovej testácii.

Za uvedené obdobie tvorby tohto typu koňa pôsobil v chove 12

plemenníkov piatich plemien a 74 kobýl, z ktorých sa narodilo 236 žriebät. Z toho počtu bolo 122 kobýl a 114 žrebcov. V súčasnom období je na Slovensku v chove zaradených 52 kobýl, z toho v našom experimentálnom chove 30 kobýl a 6 plemenných žrebcov. Pri hodnotení dedičného podielu jednotlivých plemien koní, zastúpených na tvorbe slovenského športového pony, vidieť, že v kategórii žrebcov aj kobýl je podiel veľského pony najväčší - v priemere 37,5 %, resp. 50,00 %. Najmenší podiel pri žrebcoch tvorí podiel arabskej krvi 16,70 %, čo je opak podielu v kategórii kobýl, kde percentuálne zastúpenie araba dosahuje až 29,80 %.

Zo zistených biometrických údajov telesných mier slovenských športových pony môžeme konštatovať, že kone sú vo veľkosti telesných proporcií vyrovnané a dosahujú v cieľi vytýčené parametre. Na základe uvedených zistení bol v ro-

ku 1998 vypracovaný štatút slovenského športového pony, čím sa uvedený typ koňa po legislatívnej stránke dostal na úroveň ostatných plemien koní chovaných na Slovensku. Tento štatút určuje fenotypový štandard slovenského športového pony pre zaradenie kobýl a žrebcov do plemenitby. Slovenský športový pony vyniká pevnou konštitúciou, ktorá je v širšom zmysle chápaná ako životná energia jedinca.

Táto ich odolnosť voči nepriaznivým vplyvom telesnej námahy je daná skutočnosťou, že zakladateľkami slovenského športového pony boli prevažne arabské koboly, ktorých konštitúcia je primerane pevná, so suchým korektným fundamentom, požadovanou ušľachtilosťou a dobrým zdravím. Svoju konštitučnú pevnosť preniesli na svoje potomstvo, ktoré ju teraz prezentuje ako jednu zo svojich predností.

Z pohľadu hodnotenia výkonnosti môžeme konštatovať, že výsledky z domácich a zahraničných pretekov nám potvrdzujú výborné skokové schopnosti slovenských športových pony, s ktorými môžu v základných parkúroch úspešne konkurovať veľkým športovým koňom. Tieto výsledky sú o to cennejšie, že na týchto koňoch štartujú deti vo veku 8-16 rokov, čo dokumentuje veľmi dobré charakterové vlastnosti týchto koní. Tým sa zároveň prezentuje hlavný cieľ tvorby tohto typu koňa, ktorý je určený na jazdecký výcvik detí a mládeže vo veku 8-16 rokov. □

Napísali ste nám

veľmi pekný list a dve fotografie nám poslal náš čitateľ Ján Pompura z malebnej horehronskej obce Pohorelá. Pán Pompura chová doma dva kone, ktorých pôvod sa odvíja od plemena haffling a ktoré majú svojich predkov v Rakúsku. A práve tie dva koníky sú podľa slov pána Pompuru jeho najväčším potešením, okrem zábavy ich využíva aj na prácu. Radi uverejňujeme fotografiu, ktorá zachytáva typickú dedinskú svadbu - nevestu a ženícha na koči. Svadba je fiktívna, "konala" sa predvlani pri príležitosti "Slovensko-poľských dní" v obci Pohorelá. *Redakcia*

Horehronský svadobný sprievod.

Snímka: Ján Pompura